

گرنگیا وهرگرتنا قورئانی و
سوندهتی ب تیگه هشتنا
پیشین چاکین ئوممه تی

نقیسین
إبراهیم بن عبدالله المزروعی

وهرگیان
بیکهس إسماعیل عمر

گرنگیا وه رگرتنا قورئانی و سوننه تی ب تیگه هشتنا پیشین چاکین ئوممه تی

نفسین

إبراهیم بن عبد الله المزروعی

وه رگپران

بیکه س إسماعیل عمر

مزگهفت

www.mzgaft.com

نقیسین: إبراهيم بن عبد الله المزروعی

وهرگیپران: بیکه س إسماعیل عمر

پیداچوون: م. شیخان شیخه میری

دیزایننا ناهه روکی و بهرگی: سایتی مزگه فت

ژ بهرهمین: سایتی مزگه فت www.mzgaft.com

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خاتم النبيين،
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده
ورسوله، أما بعد:

خالا ئيكي: ئهري - السلف الصالح - پيشين چاك كينه؟

پهيقا - السلف - پيشي ژ لايي زماي قه: مهريم پي ئهوه ئه و
كه سين پيشيا ته هاتين ژ بابكين ته، و نيزيكن ته.⁽¹⁾ به لي ژ لايي
زاراقي شهري قه: هه مي پيناسه بو پهيقا پيشي لدور
صه حابيان دزقرن، يان صه حابه و تابعي و تابعين وان ژ قى
ئوممه تي.

القلشاني المالكي خودي دلوقانيي پي ببه تن دبيژيت: پيشين
چاك ئه و ده ستيپيكا ئيكي نه ژ كه سانيت موكم د زانيني دا، خودي
ته عالا ئه و يين ژيگرتين بو هه قالينبيا پيغه مبهري خو سه لاوات و
سلاقين خودي ل سهر بن، له وما فهره دويچوونا وان بهيته كرن

(1) لسان العرب 9/159

ژ یا وان ٲه گوهاسٲی، و دو یٲچوونا شینوارین وان بهیٲه کرن ژ یا وان کار پی کری، و دو عایین لیٲورینی بو وان بهینه کرن.

هروهسا ابن حجر آل بوطامی خودی دلوقانی پی ببه تن دبیزیت: مه به ست ژ ریبازا پی شییان - منهج السلف - ئه وه؛ یا صه حابیین ریزار، و تابعی و تابعین وان، و پی شه وایین دینی ل سهر، ژبلی پی هاتییه هاقیتن ب بیده کی، یان بهرنیاسکرن ب ناسناقه کی وه کی خه وارچ و ژبلی وان.

که واته په یٲا - السلف - پی شی؛ ئه و صه حابینه، و ههر ئیک کی ل دو یٲ راسته ری کرنا وان بچیت، هه تا رابوونا قیامه تی.

خالا دووی: بوچی تیگه هشتا پیشیان بهیته وه رگرتن؟

۱- چونکی یی ژیاناما وان بخوینیت، دی زانیت ئەو پاقرترین مروئن، و زاناترین، و دلسوزترین مروئن، و وان هه قالینیا پیغه مبهری خودی یا کری ﷺ، و جیهاد یا دگهل کری، و ژیاناما وی یا زانین.

۲- چونکی خودی ئەو بیین هه لبزارتین بو هه قالینیا پیغه مبهری خو ﷺ، و ئەو بیین پاقر کرین، و په سن و مه دحین وان بیین کرین، و یی ژ وان رازی بووی د گه له ک ئایه تاندا.

۳- چونکی پیغه مبهری خودی فه رمان یا ب دویشچوونا وان، و چاقلیکرنا وان یا کری، و وان چ بیدعه ددینی خودی دا نه کرینه، و چونکی کومقه بوونا وان هیجه ته کا فه برییه.

۴- چونکی ئەو باشتترین ئوممه تی نه، و تیگه هشتیتترین ئوممه تی نه، و ئەو زاناترین مروئن ب زمانی قورئانی و راهه کرنا وی.

۵- و چونکی پیغهمبه ری خودی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به حس کرییه کو کوما
رزگار بووی ئه وه یا ئه و و هه قالین خۆل سه ر خودی ژ وان رازی
بیت.

خالا سبب: ئه و ئايه تين به حسي قه دري وان دکه ن:

ژ وان ئايه تا خودي ته عالا دبيژيت: {لَكِنَّ الرُّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ ۗ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ} [التوبة:88] ئانكو: بيغه مبهري ﷺ، و ئه و خودان باوه رين دگه ل، ئه وان ب مال و جواني خو جيهاد كر، بو وان سه ركه فتن، و ده سكه فتى د دنيايي دا هه نه، و به هه شت و قه در گرتن ل ئاخره تي، و هه ر ئه ون بين سه ركه فتى .

و گو تئا خودي ته عالا: {وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۗ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ} [التوبة:100] ئانكو: ئيکه مينين ده ستييكي بين ل به راهييا مرؤقان راكري بو باوه رئيناني، ژ وان مشه ختيين ملله ت و ئويجاخي خو هيلاين و قه سئا واري ئيسلامي كرين، و ژ وان پشته ثانيين پشته ثانييا بيغه مبهري سلاف لي بن كرى دژي كافران، و ئه وين ب قه نجى دويکه فتنان وان كرى ئه قه ئه ون بين خودي ژوان رازي بوي، ژ بهر گوهدارييا وان بو خودي و

پیغمبره ری وی ﷺ و ئەو ژى ژ خودی پازى بووین ژ بهر وی
پاداشتی مهزنی دایه وان، و خودی بههشتین روویار د بن را دچن
بو وان ئاماده کرینه، و ئەو دی هەر و هەر تیدا بن، و ئەهه یه
سهرکهفتنا مهزن.

و گوئنا خودی تهعالا: {وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ
الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ ۖ
وَسَاءَتْ مَصِيرًا} [النساء:115].

ئانکو: و هه چیبی ل دویف ریکا پیغمبره ری ﷺ نه چیت؛ پشتی
راستی بو دیار بووی، و دووچوونا ریکهکا دیتر بکهت ژ بلی ریکا
خودان باوهران، و وی راستییا ئەو ل سهر، ئەم دی وی هیلینه ب
هیقییا وی ریکی فه یا وی بهری خو دای، و ئەم بهری وی
نادهینه خیری، و ئەم دی وی کهینه د ئاگری دوزهخی دا، و ئەو چ
پیسه جهی لی زقرینی یه.

و گوتنا خودی ته‌عالا: {وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۗ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ}
[الكهف:28] ئانكو: و تو - ئەى پيغه‌مبەر - بيهنا خو دگەل وان
هەقالين خو بين هەژار فرەه بکە ئەوين ل سپيده و ئيقاران
خودايى خو ب تنى دپه‌ريسن، و دو‌عايان ژ وى تنى دکەن، وان ب
ئەوى چەندى تنى وەجهى خودى دقين، و تو دگەل وان ب روينه،
و تیکه‌لييا وان بکە، و بەرى خو ژ وان وەرنه‌گيره .

و گوتنا خودى ته‌عالا: {لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ} [الفتح:18] ئانكو: ب راستى خودى ژ خودان
باوهران رازى بوو دەمى وان ل بن دارى په‌يمان دايه ته - ئەى
پيغه‌مبەر - و ئەفه ئەو په‌يمان بوو يا ل حوده‌بيبيى هاتييه‌گريدان،
د گوتنى: بيعة‌الرضوان، و خودى ته‌عالا لقيرى شه‌هده‌كى ل سەر
پاقرىيا دليين وان، و راستگويى و وه‌فادارىيا وان دا.

خالا چواری: ئەو فەرموودەیین بەحسی قەدری وان دكەن ژ وان یین پەرتووکیڤن فەرموودیڤا هاتین:

۱- پیڤه مبهری خودی ﷺ دبیژیت: " خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ" (2). ئانکو: باشتريڤين ئوممه تا من چەرخى منن، پاش یین دویف واندا، پاش یین دویف واندا. ابن حجر خودی دلوقانیی پی ببه تن دبیژیت: مەرهم ژ چەرخى پیڤه مبهری ﷺ د قى فەرموودی دا صه حابینه، و مەرهم ژ یین دویف واندا ئانکو: چەرخى دویف واندا کو تابعینه، و مەرهم ژ یین دویف واندا تابعین تابعیانه،

ابن حجر خودی دلوقانیی پی ببه تن دبیژیت: و ئەف فەرمووده وى چەندی بخوڤه دگریت کو هندیکه صه حابینه ئەو باشتريڤين ژ تابعیان، و باشتريڤين ژ تابعین وان. ههروهسا ئیمامى النووي ژى خودی دلوقانیی پی ببه تن هه ئەف چەنده گۆتییه (3).

(2) صحيح البخاري 3650 عن عمران بن حصين رضي الله عنه

(3) فتح الباري 7/5

۲- و پیغه مبه ری خودی ﷺ گوتیییه: " النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسَّمَاءِ، فَإِذَا زَهَبَتْ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ، وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي، فَإِذَا زَهَبَتْ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ، وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا زَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ" (4). ئانکو: ستیر ئیمناهی و تهاهییه بو ئەسمانی، ئانکو هندی ستیر هه بن دى ئەسمان هه بیت، ئیجا ئەگەر ستیر نه مان، دى فه رمان ل سهر ئەزمانى دا هییت، و دى لاواز بیت، و په قیت، و شهق شهق بیت و نامینیت، و ئەز ئیمناهی و تهاهییه بو هه قالین خو، ئیجا ئەگەر ئەز چووم دى فیتنه و تیکدان و نه خوشی ل سهر هه قالین من دا هیین، و هه قالین من ئیمناهی و تهاهییه بو ئوممه تا من، ئیجا ئەگەر هه قالین من چوون دى فیتنه و بیدعه و رویدان ل سهر ئوممه تا من دا هیین .

۳- پیغه مبه ری خودی ﷺ دبیژیت: " لَا تَسْبُوا أَصْحَابِي ؛ فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أَحَدٍ زَهَبًا، مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلَا نَصِيفَهُ " (5).

(4) صحیح مسلم 2531 عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه

(5) صحیح البخاری 3673 صحیح مسلم 2540 عن أبي سعيد الخدري

ٲانڪو: هوين خه به ران نه ٻيڙنه هه ٺالين من، ني ٺه گهر ٺيڪ ڙ هه وه
هندي چيائي ٺو حودي زيري بڪه ته خير، ناگه هيته ٻيده ريبا ٺيڪ
ڙ وان يان نيڦا وي.

٤- و د فهرمووده يا به حسي ڪوما رزگار بووي ڊڪه تن، ده مي
ٻيغه مبهري ﷺ ڪوتي: " وَتَفْتَرُقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً،
كُلُّهُمْ فِي النَّارِ، إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً ". قَالُوا: وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ:
" مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي " (6). ٲانڪو: و ٺوممه تا من دي هيته
ڙيڪفه ڪرن ل سهر چه فتني و سي ڪومان، هه مي ڊاگري ڊانه، ب
تنني ٺيڪ نه بيت. ڪوتن: ٺه ي ٻيغه مبهري خودي ٺه و ٺيڪه ڪيشڪه؟
ڪوتي: ٺه وه يا ٺه ز و هه ٺالين خو ل سهر.

٥- و ٻيغه مبهري خودي ﷺ ڪوتي: لا تَزَالُونَ بِخَيْرٍ مَا دَامَ فِيكُمْ
مَنْ رَأَى وَصَاحِبَنِي، وَاللَّهِ لَا تَزَالُونَ بِخَيْرٍ مَا دَامَ فِيكُمْ مَنْ رَأَى مَنْ
رَأَى وَصَاحِبَ مَنْ صَاحِبَنِي، وَاللَّهِ لَا تَزَالُونَ بِخَيْرٍ مَا دَامَ فِيكُمْ مَنْ
رَأَى مَنْ رَأَى مَنْ رَأَى وَصَاحِبَ مَنْ صَاحِبَ مَنْ صَاحِبَنِي " (7) ٲانڪو:

(6) سنن الترمذي 2641 عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنه.

(7) فتح البخاري وجسمه بن حجر رحمه الله 7/5

هوين دى بسلامه تبن هندی ئەو دناف هه وه دا هه بن، یین ئەز و هه قالین من دیتی، ئەز بخودی کم هوين دى بسلامه تبن هندی ئەو دناف هه وه دا هه بن یین ئەز دیتیم، و هه قالینیا هه قالین من کربت.

٦- و پیغه مبه ری خودی ﷺ گوتییه: " أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ؛ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَىٰ اخْتِلَافًا كَثِيرًا، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ، فَمَنْ أَرَاكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي، وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، عَضُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ " (8). ئانكو: ئەز شیره تی ب ته قوايا خودی ل هه وه دکه م، و گوهداریی ئەگەر خو عه بده کی حه به شی بیته مه زنی هه وه، و هه چیی ژ هه وه بمینت دی جودابوونه کا مه زن بینیت، قیجا هه وه ئیمانته تی سوننه تا من، و سوننه تا جیگری من یین سه رپاست [أبو بكر الصديق - عمر بن الخطاب - عثمان بن عفان - علي بن أبي طالب]، خو پیقه بگرن و پدیین خو لسه ر ب شدینن، و هشیاری وان کارین نوی بن ددینی دا، چونکی هه ر

(8) سنن الترمذي 2676 عن العرباض بن السرية رضي الله عنه.

تشته کئی ددینی دا نوی دہر بکہ قیت بیدعہ یہ، و ہر بیدعہ یہ کا
ہہ بیت بہرزہ بوونہ.

گوتنا پیغہ مہری خودی وی مہ بہستی نارہستہ دکہ تن دەمی
دبیژیت: ہہ وہ ئیمانہ تی سوننہ تا من، و سوننہ تا جیگرین من بین
سہر راست. ئانکو ل سہر وی ریبازی بن یا ئەز و ہہ قالین خو
ئەقرۆ ل سہر. نہ کو ہندی دگہ ہینیت کو جیگرین سہر راست
سوننہ تا سہر بہ خو یا ہمی دقیت دویقچوونا وی بہیتہ کرن ژبلی
یا پیغہ مہری خودی، بہ لکی ئەون بین لدیف سوننہ تا وی
چوون، و سوننہ تا جیگرین سہر راست ئانکو ریکا وان، ئەو ریکا
گونجایی دگہ ل ریکا پیغہ مہری خودی ﷺ .

أ- شیخ الإسلام خودی دلوقانی پی بہتہن دبیژیت: و ہندیکہ
سوننہ تا جیگرین سہر راستہ، ہہ ما ئەو یا ب فرمانا وی ئانکو
فرمانا پیغہ مہری ﷺ یا بوویہ سوننہت، و بقی چہندی تشتہ ک
ددینی واجب نابیت ئەو نہ بیت یا وی واجب کری، و حہرامہ ک

نابیت ۛو نه بیت یا وی حرام کری، و خیرهک نابیت ۛو نه بیت
یا وی بخیر داناتی (9).

ب- الفلانی خودی دلوقانی پی ببه تن دبیزیت: گوتنا سوننه تا
پیغه مبهری ﷺ و سوننه تا ۛو بو به کری و عوممهری خودی ژ وان
رازی بیت، هه ما بو هندی دهیته گوتن دا بهیته زانین کو پیغه مبه
مر و یی ل سهر فی سوننه تی، و دقیت هوسا مه به ستا فی
فهرموودی بهیته هه لگرتن، ده می دبیزیت: هه وه ئیمانته تی
سوننه تا من و سوننه تا جیگرین من یین سهر راست... و چ
ناریشه تیدا نامینیت کو مه به ست پی لیزقراندنه ل سهر سوننه تا
پیغه مبهری، و چ جیگرا سوننه تا سهر به خو نینه دویچوونا وی
بهیته کرن، ۛو نه بیت یا پیغه مبه ر ل سهر ﷺ (10).

ج- ابن حزم خودی دلوقانی پی ببه تن دبیزیت: هندیکه فرمان
ب دویچوونا جیگرین سهر راسته، مه ره ما وی ژ دوو ره خا
نادمرکه قیت: یان پیغه مبهری ﷺ دروست کر کو ۛو سوننه تان بو

(9) مجموع الفتاوی (1/282)

(10) إیقاظ همم أولی الأبصار ص 23

خۆ بدانن ژبلی سوننه تا وی، و ئەڤه نه ئاخفتنه مرۆڤه کئی
موسلمانه، یان مه‌ره‌م پیئ ئەوه کو دویڤچوونا وان بکه‌ن د
چاڤلیک‌رنا سوننه تا ویدا، و ئەم ژی هوسا دبێژن، و هه‌ما ئەڤی
فه‌رموودی چ ره‌خین دیت‌ر ژبلی ڤی بخۆڤه‌ نا‌ه‌ل‌گ‌ریت.

خالا پيڻجي: هندڪ تايه تمه نديين وان:

۱- ٽه و خيرترين و باشتريين ٽوممه تي نه: هر وهڪي فهرموودي دا هاتي: "باشتريين ٽوممه تا من چهرخي منن، پاش يين دويغ واندا... " شيخ الإسلام ابن تيمية خودي دلوقانيي پي ببه تن دبيژيت: هر كه سهڪي خودان ئاخفتنه كا راست و دروست بيت، ژ يين بهرنياس ب زانين و ديانه تي، دانپيدان كره كو باشتريين قي ٽوممه تي سه حابينه⁽¹¹⁾.

۲- ٽه و تيگه هشتيتيرين و زاناترينين ٽوممه تي نه: ئيمامي الشافعي خودي دلوقانيي پي ببه تن دبيژيت: و خودي ته عالا په سن و مه دحين هه قالين پيغه مبهري ﷺ يين كرين د قورئان و ته ورات و ئينجيلي دا، ٽه وان سوننه تين پيغه مبهري خودي ﷺ يين بو مه گه هاندين، و يين ديتين ده مي وه حي ل سه ر هاتييه خوار، قيجا وان زاني كا مهره م پي چييه، و سوننه تا وي زانين، و ٽه و يين د سه ر مه دا د هه مي زانين و ئيجتهاد و خو دويركرنا ژ گونه هي، و سلامه تيبيا عه قلي (ٽانكو بوچوونين وان پتر جهي

(11) شرح الأصفهانية ص 128

پازیبوونئ و سوپاسیئ نه، و ژ بۆچوونئین مه لدهف مه هیژاترن) و ئەم ژ گۆتتئین وان نه دمرکهفتینه، و ئەگەر ئیک ژ وان گۆتتهکی بیژیت، و کهسی ژ وان بهروفاژی گۆتنا وی نه گۆتبت، ئەم دی ب گۆتنا وی و مرگرن (12).

ههروهسا ابن القیم خودی دلۆقانیی پی ببهتن دبیزیت: هندیکه خه لکی سوننه تی و فهرموودی نه، مژویلن ب زانستی پیغه مبهری شه ﷺ، و زانستی هه قال و هوگرین وی، ئەو زانترین مروئن ب وی تشتی ئەوان هیلاتی، لهوما رهوشا دیانه تا وان ژ لایئ زانین و تیگه هشتن، و کارکن، و بیروباوهر، گرانی و گرنگییه کا تایبه تا هه ی د تیگه هشتنا مه ره ما خودی و پیغه مبهری وی دا، ژ بهر هندی و مرگرتنا فه توایین سه حابییان و شینوارین پیشییان هیژاتره ژ بۆچوون و فه توایین دویف واندا هاتین (13).

(12) إعلام الموقعين 1/80

(13) إعلام الموقعين 4/118

۴- ئەو زاناترن ب قورئانا پيروز: چونكى قورئان يا ب زمانى وان هاتىيه خوار، و ئەو رەھوانترين عەرەبن د زمانى خو دا، ژبەر ھندى وان چ تىشتى نوى دىنى خو دا نەدەرئىخست.

السيوطي خودى دلوقانايى پى ببەتن دبىژيت: پيشى بەرى شافعى ھەبوون، ئاماژە يا دايەنە وى چەندى يا شافعى ئاماژە دايى؛ كو ئەگەرى پەيدا بوونا بىدەى، نەزانينە ب زمانى عەرەبان⁽¹⁴⁾.

۵- ئەو زاناترن ب راقەكرنا قورئانا پيروز: چونكى ئەو زاناترن ب زمانى قورئانى، و رژد و زىدە ھشيارن ل سەر زانينا راقەكرنا وى، و ژبەركرنا وى، و فيربوونا وى، ژبەر ھندى ژ باشتين ريكيين راقەكرنا قورئانى پشتى راقەكرنا وى ب قورئانى و سوننەتى، ئەو بەيتە راقەكرن ب گوٲننن صەحابيان و تابعيان.

(14) صون المنطق ص 22

ئيمام الحاکم خودی دلوقانیی پی ببه تن دبیزیت: و بلا قوتابیی زانستی شهرعی بزانییت کو راقه کرنا وی صه حابیی ئاماده ل سهر دهمی وه حیی، و هاتنا قورئانی⁽¹⁵⁾، لدهف ههر دوو شیخان [البخاري - مسلم] فهرمووده کا موسنده⁽¹⁶⁾.

ابن عباس خودی ژئی رازی بیت گوته خه وارجا: ئەز یی ژ دهف هه قالین پیغه مبهری هاتیمه دهف هه وه، خو ئیک ژ وان دناف هه وه دا نینه، و قورئان یا ل سهر وان هاتییه خوار، و ئەو زانترن ب راقه کرنا وی⁽¹⁷⁾.

(15) المستدرک (2/258)

(16) موسنده: ئەو فهرمووده یه یا ژ زنجیرا زه لامان ب شیوازی ئیک ل دویف ئیکی هاتییه فه گوهاستن ئانکو زه لامه ک ژ ئیکی دی فه دگوهیزیت (فلان عن فلان....) هه تا بگه هیته پیغه مبهری خودی سلاوات و سلاقین خودی ل سهر بن.

(17) جامع بیان العلم 2/127

خالا شه شی: گوٽنن زانا و پيشه وایان ل سهر وان:

ا- ژ دروشمی خه لکی سوننه تی؛ دیار کرنا پله مه زنییا صه حابییان و پیشیین چاکه، هه تا ئه و به حسنی فی چه ندی دگه ل بابه تی بیروباوهران دکهن. ئیمام أحمد خودی دلوقانی پی ببه تن دبیزیت: ژ بنیاتی سوننه تی ل دهف مه ده سنگرتنه ب وی یا هه قالین پیغه مبه ری خودی ل سهر ﷺ، و چاقلیکرنا وان، و هیلانا بیدعی یه (18).

ب- ابن مسعود خودی ژی رازی بیت دبیزیت: هه چیی ژ هه وه دویقچوونی بکه ت، بلا دویقچوونا هه قالین موحه ممه دی بکه تن ﷺ چونکی ئه و خودانین باشتین دن، و کویرتین زانین، و کیمترین شه قیبوون، و د باشتین رهوش دا بوون، ملله ته کن خودی ئه و یین هه لبزرتین بو هه قالینییا پیغه مبه ری خو ﷺ، و راگرتنا دینی خو، فیجا هوین قه دری وان بزنان، و دویقچوونا وان بکه ن د شینوارین واندا (19).

(18) شرح أصول السنة للألكائي 1/156

(19) ابن عبد البر جامع بيان العلم 2/119

ج- حذيفة بن اليمان خودى ژى رازى بيت دبیژیت: ژ خودى
بترسن گهلى خوانده قورئانى، وى رىكى بگرن يا نه وین
بهرى هه وه ل سهر، بخودى نه گهر هوين ل سهر بهرده وام بوون،
نه وه هوين ل سهر قى رىكى گه له ک قیره گه هشتنه خیرى، و نه گهر
هه وه هیلا، و هوين راست و چه پ چوون، نه وه هوين بهرزه بوون
بهرزه بوونه کا دویر (20).

د- عمر بن عبد العزيز خودى دلوقانى پى ببه تن دبیژیت:
پیغه مبهرى خودى ﷺ، و نه وه سهرکارین پشتى وى، سوننه ت بین
داناتین، وهرگرتنا وان راستگویییه بو پهرتووکا خودى، بو که سى
نینه نه وه بگوهوریت، یان تشته کى دیتر ل شوینا وان بدانیت، و یى
دویقچوونا وى بکه ت یا وان کریه سوننه ت نه وه راسته رى بوو، و
یى داخوازا رینیشاندانى بکه ت دى بینیت، و یى سهریچیا وى
بکه ت و نه ل دویف ریکا باومرداران بچیت، دى خودى هیلیته

(20) جامع بیان العلم 2/119 وأصله في البخاري فتح الباري 13/250 رقم (7282)

هيفيا وي ریکا وي بو خو هلبزارتي، و دي به ته د دوزه خي دا،
و نه و چ پيسه جه لي زقريني يه⁽²¹⁾.

ابن القيم خودي دلوقانيي پي به تن دبيژيت: مالک بن انس و
ژبلي وي ژ پيشه و ايان، نه ف گوتنه باش دديتن، و هر به دهوام د
گوتن، نانکو ناخفتنا عمر بن عبد العزيز يا به ري نوکه⁽²²⁾.

ه- الأوزاعي خودي دلوقانيي پي به تن دبيژيت: خوراگره و
هه داري ب کيشه ل سهر سوننه تي، و راوهسته يا نه و ل سهر
راوهستيان، و وي بيژه يا وان گوتي، و خو ژ وي بده پاش يا وان
خو ژي دايه پاش، و ريکا پيشييين خو يين چاک بگره، و نه و تيرا
ته هه يه يا تيرا وان کري، و نه گهر هوين هزر بکه ن يا هوين ل سهر
خي ره، و نه و نه بيت يا پيشييين هه وه ل سهر، هوين نه دهاتنه
تابه تمه ند کرن بي پيشييين خو⁽²³⁾.

(21) اللالكائي 1/94 والأجري في الشريعة ص 48 وابن عبد البر في الجامع 2/228

(22) إعلام الموقعين 4/151.

(23) اللالكائي 1/154 في أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة.

ز- ابن حزم خودی دلوقانیی پی ببه تن دبیژیت: بشیویه کی
قه بریی صه حابه هه می خه لکی به هشتی نه⁽²⁴⁾. گو تن خودی ل
سه رقی چه ندی کره به لگه ده می دبیژیت: **{كُلًّا وَعَدَ اللَّهُ**
الْحُسْنَى} [النساء: 95]. ئانکو: خودی سوز و په یمان ب به هشتی
یا دایه هه مییان، ئه وین ب مال و نه فسین خو جیهاد کرین، و
ئه وین عوزر هه یین نه شییان به شداریی بکه ن، و ئه وین نه خوشی
و قوربانی د ریکا خودی دا داین.

و- أبو زرعة الرازي خودی دلوقانیی پی ببه تن دبیژیت: ئه گه ر ته
که سه ک دیت یی ئیک ژ هه قالین پیغه مبه ری خودی کیم دکه تن
بزانه ئه و زندیقه⁽²⁵⁾.

(24) الإصابة لابن حجر 1/10

(25) الإصابة لابن حجر 1/10

خالا هفتی: مفایین وه رگرتنا قورئانی و سوننه تی ب تیگه هشتنا پیشییین چاکین ئوممه تی:

۱- ده ستگرتن ب پهر تووکا خودی، و سوننه تا پیغه مبه ری وی ﷺ،
و ئیک ده نگیا پیشییین چاک، پاراستنه ژ ژیکقه بوونی، و جیوازیی،
و ئیککه قتنا عه قلی، و هه وایی نه فسی.

۲- به ریخودانا کاری پیشییان، و تیگه هشتنا وان بو به لگهی،
دویده قانه ل سهر دروستیا ریکا ئیکه قتنا وان بو ئارمانجی، و
راستگویییا وانه، له وما و مرگرتنا کاری پیشییان بو به لگهی؛
رزگار بوونه ژ پیساتی و تیگه لوکین هزرین نه پشتراستگری، و
راکره بو ئاریشان.

الشاطبي خودی دلوقانییی پی ببه تن دبیزیت: فه ره ل سهر هه ر
ئیکه به ریخودانی ل سهر به لگهی شه رعی بکه تن، ئه و تیگه هشتنا
پیشییان - سه له فان - بهرچاف و هر بگریت، و یا ئه و ل سهر د

کارکرنی دا، ئەقە باشتر و هەژیتەر بۆ دروستیی، و موکمتەرە د زانین و کارکرنی دا⁽²⁶⁾.

۳- نەقەقتنا د نەحەقیی دا ژ گۆتن و کریاران، چونکی هەر تشتەکی پیشییان - سەلەفان - خۆل سەر بێدەنگ کری، و جە نشوینا- خەلەفان - ژئی ئاخقتی، ئیلا بێدەنگی تیدا هیژاتر ماقویلتەر بوویە ژ ئاخقتنی، و جە نشوینا چ تیدا نە ئینایە ژبلی ئاخقتنا نەحەق و ەرەو.

۴- هەرەوسا ژ مفایان: قەبرین و ژناقبرنا بابەتی بیدعی و بەرزەبوونی: چونکی هەندەک ژ کومین بەرزەبوویی، دەقین شەرعی دگۆهورن بۆ سەرئێخستنا ریکا خۆ، و پشتەقانیکرنا بیدعا خۆ، و تیگەهشتنا پیشییان چاک ناقبر و جوداگرە ژ قی چەندی، و ئەو راستییە و هەر تشتەکی ژبلی وی دووبەرەکی و بەرزەبوونە، و خودی تەعالا دبیزیت: {فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا ۗ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ} [البقرة:137] ئانکو: قیجا ئەگەر کافرین جوھی و فەلان و بیین دیتەر باوهری ب ئەوی ئینا یا هەو

(26) الموافقات 3/77

باوهری پی ئینای، ژ وی یا پیغه مبه ر پی هاتی، ئەڤه ئە و ب سەر
راستی پی هلیوون، و ئەگەر وان پشت دا ئەڤی چه ندی، هه ما ئە و
دی د لیککه فتنی دا بن.

۵- و ژ گرنگترین مفايا ئە وه؛ بکارئینانا ڤی تیگه هشتنی بو
به رسقدا نا هه ڤرکییان.

أ- گوتنا ابن عباس روژا گه نکه شه دگه ل خه وار جا کری گۆته وان:
ئە ز پی ژ دهڤ هه ڤالین پیغه مبه ری هاتیم دهڤ هه وه، خو ئیک ژ
وان دناڤ هه وه دا نینه، و قورئان یا ل سەر وان هاتییه خوار، و ئە و
زاناترن ب راقه کرنا وی⁽²⁷⁾.

و دڤی شینواری دا چه ند مفا هه نه ژ وان :

* دیار دبیت کو خه لکی بیدعی چه ده مان هه ڤالین پیغه مبه ری
خودی ﷺ دناڤ دا نه بووینه، هه ر چه نده بنیاتین هه می کوم و
دهسته کین بیدعی ل سەر ده می وان دهرکه فتن.

(27) بیان العلم 2/127

* کو هر کوم و جوينه کا هه بيت چ هه قالين پيغه مبهري ﷺ
دگه ل نه بوون، نه و پين ل سهر به رزه بووني کومغه بووين.

* تاگيريبا لايه ني صه حابيان - ئانکو ريبازا وان، و ده سنگرتن
ب ریکا وان - نه و چاڅي سهرکه څتنی يه، و بنياتي رزگار بووني يه.

* نه و تشتي صه حابه ل سهر دبېته به لگه ل سهر هر ئيکي،
نه کو به روڅاڅي، چونکي نه و زاناترينن ب راقه کرنا قورئاني.

ب- ههروه سا الدار قطني ب سه نه دي خو څه دگوهي زيت ژ عباد بن
العوام خودي دلوقاني پي ببه تن گو تيبه: ده مي شريک هاتي مه
گو تي: ملله ته کي لده څ مه ژ موعته زليبا، نه و نه څان فه رموودان
ره ت دکه ن؛ کو هنديکه خودي يه ده يته نه زماني دونيايي، و
خه لکي به هشتي دي خودايي خو بينن. ئينا گوته وان: هنديکه
نه مين مه ديني خو يي ژ کورپن تابعيان ژ هه قالين پيغه مبهري
خودي ﷺ يي و مرگرتي، نه ري نه وان ژ کي و مرگرتيبه؟! (28)

(28) كتاب الصفات للدارقطني ص 43

ج- و گوتنا شیخ الإسلام خودی دلوقانیی پی ببه تن دهمی گوتی: و من چه ندین جاران یا گوتی، ئەو من دمره فتا سێ سالان دا هەر ئیکێ، کو د تشتته کی دا دگهل من پیچه وانه بیت، ئەو بجیت پیته کی بینیت ژ یا من گوتی پیچه وانه بیت دگهل یا هەر سێ چهر خین ههره باش، ئەز دئ لیزفرینی ژئ که م⁽²⁹⁾. پاش گوت: و که سێ نه شیبیا ژ بیین هه فرکیی دکن، دگهل دریزاهیبیا لیگه ربیا وان د پهر تووکیین باژیریدا، ئەو تشتته کی بینن دژی گوتنا ئیکێ بیت ژ پییشه وایین ئیسلامی و سه له فین وی⁽³⁰⁾.

ژ یا بهری نوکه دهیته زانین:

مه زانی کو پیشیبین چاک سه حابینه خودی ژ وان هه مییا رازی بیت، له وما فهره دویقچوونا وان بهیته کرن، و تیگه هشتنا دینی ل سه ر پبازا وان بهیته و مرگرتن، چونکی ئەو باشتربینن ئەقی ئوممه تی نه، و ژ هه مییا زانترن ب قورئانی، و سوننه تی، و زمانی عهره بیی.

(29) الفتاوی لابن تیمیة 3/169

(30) الفتاوی لابن تیمیة 3/217

و زاراڻي - السلف - ٽانڪو: پيشي؛ دهيتہ دانان ل سہر سلامہ تيبا
بيروباوہران و ٽہو ريٻازا پيغہ مہر ﷺ و ھه ڦالين وي ل سہر بہري
جيوازيي و ٽيڪفہ بووني.

و ھنديڪہ سہلہ فيياتيبہ ٽہو دزقريت بو سہلہ فان، ٽانڪو پيشيپن
ٽوممہ تي، و خو پالڦہ دان ل سہر وان تشتہ كي باشہ، ٽہو خو
پالڦہ بدہت ل سہر ريٻازہڪا راست و دروست، نہڪو داھينا
ريٻازہڪا نوي بڪہت.

شيخ الإسلام أحمد بن تيمية خودي دلوثانيي پي بہتن دبيٽيت:
و چ ڪيماسي و قوسيري د وي چہندي دا نينہ يي ريٻازا پيشيپان
ديار و بہرچاڦ بڪہت، و خو گہهينتہ وان، و پال وانڦہ بدہت،
بہلڪي دڦيٽ ب ٽيڪدہنگي ٽہو بہيتہ قہبويل ڪرن، چونڪي ريٻازا
پيشيپان - سہلہ فان - ٽبلي راستي چو دي نينہ⁽³¹⁾.

فہرہ ل سہر ھہر تاکہ موسلمانہڪي ٽہو خو پالڦہ بدہت بو -
سہلہ فان - پيشيپن چاڪ، ٽانڪو: صہحابيپان، و قورٽاني و

(31) الفتاوى لابن تيمية 4/149

سوننه تی ب تیگه هشتنا وان وهربگریت و تیگه هیت، و
سه ریچییا ریبازا وان نه که تن، د بیروباوهر و په رستن و ره وشت و
سه ره ده ریی دا.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین و الحمد لله رب العالمین
و صلی الله و سلم علی نبینا محمد و علی آله و صحبه أجمعین

ناقہ پروک

- 3..... خالا ٹیکے: ٹہری - السلف الصالح - پیشین چاک کینہ؟
- 5..... خالا دووی: بوچی تیگہ ہشتنا پیشیان بہیتہ وہرگرتن؟
- 7..... خالا سی: ٹہو ٹاہتین بہحسی قہدری وان دکہن:.....
- خالا چواری: ٹہو فہرموودہیین بہحسی قہدری وان دکہن ژ وان یین
- 10..... پہرتووکین فہرموودیدا ہاتین:.....
- 17..... خالا پینجی: ہندہک تاییہ تمہندیین وان:.....
- 21..... خالا شہشی: گوتین زانا و پیشہ وایان ل سہر وان:.....
- خالاحفتی: مفایین وہرگرتنا قورٹانی و سوننہتی ب تیگہ ہشتنا پیشین
- 25..... چاکین ٹوممہتی:.....

مزگفت

www.mzgaft.com